

פתיחה מחדש של מוסדות חינוך שנסגרו בשל משבר נגיף הקורונה – עדכון מספר 1

תמצית

מסמך זה מעדכן ומרחיב את המידע הראשוני שהוצג במסמך שנכתב לבקשת חה"כ ניצן הורוביץ, יושב ראש הוועדה המיוחדת של הכנסת להיערכות מערכת החינוך, לרבות שנת הלימודים הבאה, והחינוך המיוחד (להלן: הוועדה המיוחדת להיערכות מערכת החינוך) והוגש ב-21 באפריל. במסמך מוצג מידע עדכני על פתיחה מחדש של מוסדות חינוך שנסגרו בשל משבר נגיף הקורונה, במדינות רבות באירופה ובכמה מדינות נוספות, כחלק מ"אסטרטגיית היציאה" במדינות אלו.

במהלך הימים שחלפו מאז הוגש המסמך המקורי ומאז נערך דיון בנושא מתווה החזרה ללימודים בוועדה המיוחדת להיערכות מערכת החינוך, גבר מאוד העיסוק בנושא בדוחות של גופים ממשלתיים. זאת לקראת דיונים בממשלה על פתיחה מחדש של מוסדות חינוך בישראל. **על פי הודעת משרד החינוך, ב-27 באפריל אישרה ועדת שרים לענייני קורונה את מתווה משרד החינוך לחזרה הדרגתית ללימודים של גני הילדים וכיתות א'-ג', החל מ-3 במאי ובכפוף להערכת מצב שתיערך ב-1 במאי.** זאת בנוסף לפתיחה מחדש של מוסדות החינוך המיוחד שנעשית באופן הדרגתי החל מ-21 באפריל.

המידע בעדכון הנוכחי מתבסס ברובו על תשובות נציגי הפרלמנטים במדינות השונות לבקשת מידע של מרכז המחקר והמידע של הכנסת, כאשר בנוסף נעשה שימוש במידע מתוך דוחות ממשלתיים עדכניים ובעיקר דוח המרכז למחקר מדיני של משרד החוץ (המתבסס על מידע מנציגויות ישראל בחו"ל).

במדינות רבות באירופה מוסדות החינוך עודם סגורים ועל-פי תשובות נציגי הפרלמנטים לפנייתנו טרם התקבלה החלטה רשמית על פתיחתם.

עם זאת, מן הסקירה עולה כי לפחות עשר מדינות אירופיות (דנמרק, נורבגיה, גרמניה, הולנד, שווייץ, צרפת, יוון, צ'כיה, אסטוניה ואוסטריה) החלו לפתוח מחדש את מוסדות החינוך שנסגרו בשל התפרצות הנגיף, או שהתקבלה בהן החלטה רשמית באשר למועד הפתיחה מחדש של מוסדות אלה במהלך החודשים אפריל-יוני.

טווח התאריכים שנקבעו לתחילת תהליך פתיחתם של המוסדות מחדש נע בין 15 באפריל (בדנמרק) לבין המחצית השנייה של חודש מאי (אסטוניה וצ'כיה) והוא מותנה בהתפתחויות מבחינת תחלואה. במרבית המדינות שהחליטו לפתוח מחדש את מוסדות החינוך ניתנו הנחיות מפורטות

בנוגע להגבלת מספר התלמידים בכיתה, לחלוקת התלמידים לקבוצות קטנות, לשמירה על ריחוק חברתי, לשמירה על היגיינה ועוד.

כמו כן, רוב המדינות הנסקרות, ובכלל זה גם המדינות שלא התקבלה בהן החלטה על פתיחת מוסדות החינוך, החליטו שלא להאריך את שנת הלימודים או שהחלטה בעניין זה טרם התקבלה בהן. ביוון צפויה הארכה מסוימת של שנת הלימודים בחינוך העל-יסודי (ונשקלת גם ביסודי) והקדמה של כעשרה ימים בפתיחת שנת הלימודים הבאה. בדרום קוריאה הוחלט ככל הנראה לדחות את חופשת הקיץ בחודש.

יש לתת את הדעת לכך שלהשוואה בין ישראל לבין מדינות אחרות יש מגבלות רבות, בין היתר עקב מאפיינים שונים של פעילות מערכת החינוך, כגון הבדלים ניכרים בצפיפות התלמידים בכיתות ובמוסדות החינוך; מספר התלמידים הממוצע בכיתה בישראל גבוה משמעותית מזה שבמדינות הנסקרות במסמך.

1. מבוא

מסמך זה מציג מידע ראשוני על פתיחה מחדש של מוסדות חינוך שנסגרו בשל משבר נגיף הקורונה, בישראל ובכמה מדינות אירופיות. **להשוואה בין מדינות בכלל ובנושא זה בפרט יש מגבלות משמעותיות אשר יש לתת אליהן את הדעת.** מעבר לקשיים הנובעים מן ההבדלים בהרכב האוכלוסייה ובאופן הפעילות של מערכות ציבוריות במדינות שונות, יש לזכור כי התפשטות מגפת הקורונה מהווה מצב חדש ובלתי מוכר עבור רשויות השלטון והציבור, ומכאן שישנם שינויים תכופים בתמונת המצב וכתוצאה מכך גם בהחלטות המתקבלות בנושאי המדיניות הציבורית.

כאמור, במהלך הימים שחלפו מאז הוגש המסמך המקורי ומאז נערך דיון בנושא מתווה החזרה ללימודים בוועדה המיוחדת להיערכות מערכת החינוך, גבר מאוד העיסוק בנושא "אסטרטגיית היציאה" בתחום החינוך במסגרת דוחות של גופים ממשלתיים. המרכז למחקר מדיני של משרד החוץ ומרכז המידע והידע הלאומי למערכה בקורונה (הפועל באמצעות אגף המודיעין בצה"ל ובחסות משרד הבריאות) פרסמו בימים האחרונים דוחות השוואתיים בנושא, וישנו עיסוק מסוים בנושא גם במשרד המודיעין.¹ כמה ממצאים מדוחות אלו שולבו במסמך הנוכחי.

המסמך אינו עוסק בשאלת השפעתה של פתיחת מוסדות החינוך על היקף ההידבקות בנגיף בקרב ילדים, או לחילופין בשאלה בדבר מידת התרומה של סגירת מוסדות החינוך לצמצום התחלואה והתמותה מן הנגיף בקרב הציבור הרחב בהשוואה לצעדי מדיניות אחרים. בכמה פרסומים מהשבועות האחרונים נטען שהראיות המעטות הנגישות כיום

¹ משרד החוץ, המרכז למחקר מדיני (ממ"ד), אסטרטגיית יציאה – מערכת החינוך – מבט השוואתי בינלאומי, 26 באפריל 2020; מרכז המידע והידע הלאומי למערכה בקורונה, מסמך מספר 68 – "כיצד מפעילות מדינות אסיה את מערכות החינוך שלהן?", 26 באפריל 2020; ומסמך מספר 69 – מערכת החינוך באירופה בצל הקורונה, 27 באפריל 2020; משרד המודיעין, "אסטרטגיית יציאה" במערכות חינוך לאור הקורונה – עדכון, 7 באפריל 2020 (לפי המסמך הוא נכתב לבקשת משרד החינוך); ניתוח משמעותי היציאה לפי גילאים, 23 באפריל 2020.

לחוקרים בעניינים אלה אינן חד משמעיות.² העיסוק בנושא זה במסגרת דוחות של גופים ממשלתיים ומקצועיים גובר גם הוא בימים האחרונים³, ונדמה כי ראוי להקדיש לכך דיון ייעודי.

2. המצב הנוכחי בישראל

ב-13 במרץ 2020 הוחלט לסגור את כלל בתי הספר במערכת החינוך בישראל וב-15 במרץ הוחלה ההחלטה בצו גם על גני הילדים והמסגרות לחינוך מיוחד.⁴ תחילה נקבע בצו כי תחולתו עד 18 באפריל 2020, אך באותו מועד תוקן הצו והוארך תוקפו עד ל-3 במאי 2020.

על-פי הודעת משרד החינוך, **ב-27 באפריל אישרה ועדת שרים לענייני קורונה את מתווה משרד החינוך לחזרה הדרגתית ללימודים של גני הילדים וכיתות א'-ג', החל מ-3 במאי ובכפוף להערכת מצב שתיערך ב-1 במאי**. להלן יוצגו עיקרי מתווה זה. זאת, כאמור, בנוסף לפתיחה מחדש של מוסדות החינוך המיוחד שהחלה ב-21 באפריל. עיקרי המתווה לפתיחה מחדש של מוסדות החינוך המיוחד הוצגו בגרסה הראשונה של מסמך זה.

יש לציין כי בשלב זה ההחלטה האמורה בדבר מתווה משרד החינוך לחזרה הדרגתית ללימודים לא התקבלה כהחלטת ממשלה, ולמיטב הבנתנו אין מדובר בוועדת שרים רשמית שמינתה הממשלה אשר החלטותיה מתפרסמות כחלק מהחלטות הממשלה. בהודעת משרד ראש הממשלה מאותו מועד צוין כי נערך בנושא "דיון רב משתתפים בראשות ראש הממשלה" וכי "ראש הממשלה נתניהו הנחה את משרד החינוך להיערך לפתיחה מדורגת של הלימודים במוסדות החינוך והגנים החל מיום ראשון, ה-3 במאי, זאת בתנאי שנתוני התחלואה לקראת יום א' לא יצביעו על מגמת החמרה".⁵

יצוין עוד כי **שורת אי בהירות סביב הנושא של קיום ימי לימודים רגילים על-ידי המורים במהלך חודש יולי, תוך דחיית מועד היציאה לחופשת הקיץ**. הממשלה החליטה בישיבתה מיום 19 באפריל 2020 כי היקף העבודה מרחוק של מורים, בזמן

² פרופ' רן ניר-פז, מרכז רפואי הדסה, פרופ' אורלי מנור, בית-הספר לבריאות הציבור של האוניברסיטה העברית והדסה וחוקרים נוספים בקבוצת עבודה של האוניברסיטה העברית והדסה, מסמך בנושא "תחלואה, הידבקות והדבקה של ילדים במגפת הקורונה", פורסם באמצעות הרשתות החברתיות ב-17 באפריל 2020; Prof Russell M Viner PhD (et al.), "School closure and management practices during coronavirus outbreaks including COVID-19: a rapid systematic review", [The Lancet Child & Adolescent Health](https://www.thelancet.com/journal/S0140-6736(20)31149-0), April 6th, 2020.

³ משרד המודיעין, אסטרטגיית היציאה במערכת החינוך – ניתוח משמעויות היציאה לפי גילאים, 23 באפריל 2020; מרכז המידע והידע הלאומי למערכה בקורונה, תחלואת ילדים ב-COVID-19, פוטנציאל ההדבקה והשפעת פעילותן של מערכות חינוך על העברת המחלה באוכלוסייה, מסמך מספר 73, 29 באפריל 2020; במועד הגשת מסמך עדכון זה צפוי להתפרסם דוח נוסף של מכון גרטנר בנושא.

⁴ צו בריאות העם (נגיף הקורונה החדש) (הגבלת פעילות מוסדות חינוך) (הוראת שעה), התש"ף-2020.

⁵ משרד ראש הממשלה, הודעות הדוברות, "ראש הממשלה נתניהו קיים היום דיון רב-משתתפים בראשותו בנושא החלופות השונות להחזרה מדורגת של מערכת החינוך לשגרה", 27 באפריל 2020.

שמוסדות החינוך סגורים, לא יעלה על 50% מהיקף משרתם בשנת הלימודים הנוכחית.⁶ זאת מתוך הנחה כי את החלק הנותר של 50% יידרשו המורים להחזיר על חשבון ימי חופשת הקיץ (בנוסף לתשעה ימים שעל ביצועם הוחלט עוד קודם לכן בהסכמת הסתדרות המורים).⁷ עם זאת, לא ברור אם ומתי ניתנו הנחיות בעניין זה למנהלים ולמורים, ובישיבת הוועדה המיוחדת להיערכות מערכת החינוך ב-22 באפריל ציין מנכ"ל משרד החינוך כי המורים ילמדו במהלך חודש יולי את הימים אותם הסכימו להחזיר ומעבר לכך יינתן מענה במתכונת דומה לזו של "בית הספר של החופש הגדול".

2.1 עיקרי המתווה לפתיחה מחדש של מוסדות החינוך הרגיל⁸

על-פי הודעת משרד החינוך, החזרה ללימודים בגני הילדים ובכיתות א'-ג' תיעשה באופן הדרגתי, מבוקר ובמתכונת מצומצמת. יתר שכבות הגיל ימשיכו במתכונת של למידה מרחוק.

על פי המתווה בגני הילדים:

- הלמידה תתבצע בשתי קבוצות, כשכל קבוצה תכלול 15 ילדים [נציין כי לא ברור כיצד יתבצע הדבר בפועל כאשר ישנם גנים רבים בהם למעלה מ-30 ילדים ולעתים קרובות 35 ילדים, ולרוב אין בגנים חדרי כיתה פנויים לצורך פיצולים – א.ו.].
- קבוצה שתגיע אל יום הלימודים תתפצל לשתי קבוצות **בתוך הגן**, כך שכל קבוצה תכלול בממוצע עד 8 ילדים [ההדגשה אינה במקור].
- כל קבוצה תלמד פיזית בגן חצי שבוע, כאשר החצי השני ילמד במתכונת של למידה מרחוק.

על פי המתווה בכיתות א'-ג':

- בכל כיתה ילמדו בממוצע כ-15 תלמידים.
- כל קבוצה תלמד בכיתה נפרדת בכיתות בית הספר (ייעשה שימוש בחדרי הכיתה הפנויים של כיתות ד'-ו').
- הלמידה הפיזית תתקיים בימים א-ה.
- ההפסקות תהיינה בשעות שונות כדי למנוע מפגשים בחצרות וחשיפה להידבקות.

בהמשך להודעה זו, פרסם המשרד ב-28 באפריל **חוזרים מפורטים הכוללים הנחיות ביחס לאורחות החיים במוסדות החינוך שייפתחו מחדש**, בחינוך היסודי והקדם-

⁶⁶ פרוטוקול ישיבת הממשלה מיום 19 באפריל 2020; בהחלטה צוין כי לעניין כיתות י"א ו-י"ב ולעניין עובדי הוראה בתפקידי הדרכה – העבודה מרחוק תהיה בהיקף הנדרש לביצוע כלל החובות והמטלות החלות עליהם בתקופת תחולתה של החלטה זו בגין שנת הלימודים תש"ף ובכלל זאת כל הכרוך בבחינות הבגרות ועבודות הגמר לשנת הלימודים תש"ף. הצעת ההחלטה הוגשה לממשלה על ידי שר האוצר.

⁷ משרד האוצר, דברי מנכ"ל המשרד שי באב"ד בסרטון שהועלה [לדף הפייסבוק של המשרד](#), 23 באפריל 2020.

⁸ משרד החינוך, [מתווה החזרה ללימודים - כיתות א'-ג' וגני ילדים](#), תאריך הכניסה: 30 באפריל 2020.

יסודי. בחזרים אלו מפורטים בין היתר כללים והנחיות בעניינים אלה: מושגי יסוד בנושא נגיף הקורונה והתפשטותו; הכנה ותחזוקת הניקיון של המוסד החינוכי; כללי היגיינה אישיים ושימוש במסכות; כללי היגיינה כיתתית; כללי כניסה למוסד החינוכי; עדכון ושיתוף ההורים; ועוד. נציין כי אחת ההנחיות בחוזרים האמורים היא כי תלמידים, מנהלים, מורים ואנשי צוות לא יורשו להיכנס למוסד החינוכי ללא הצהרת בריאות חתומה.

3. תמונת מצב במדינות נבחרות

להלן יוצג מידע על מדינות שבהן נפתחו מחדש מוסדות החינוך שנסגרו בשל התפרצות נגיף הקורונה, או שפורסמה בהן החלטה רשמית על פתיחה מחדש של מוסדות אלה. המידע בסקירה מבוסס בין היתר על תשובות שהתקבלו מנציגי פרלמנטים במדינות שונות על בקשת מידע שהפנה מרכז המחקר והמידע של הכנסת באמצעות ארגון ה-ECPRD.⁹ לאחר מכן, יוצג מידע תמציתי על תמונת המצב במדינות מזרח אסיה.

טרם הצגת המידע יש להדגיש כי בין ישראל לבין מדינות אחרות עשויים להיות הבדלים ניכרים במאפיינים שונים של פעילות מערכת החינוך המקשים על ההשוואה. כך למשל, במדינות רבות הסמכויות בתחום החינוך מבחורות וקבלת ההחלטות בנושאים שונים נתונה לרשויות מקומיות ואזוריות, בעוד בישראל ניהול המערכת נעשה באופן ריכוזי יחסית. מאפיין מרכזי אשר יש לו רלוונטיות רבה לדיון על חזרת התלמידים למוסדות החינוך הנו הצפיפות במוסדות אלו. ניתן לראות בטבלה שבנספח 3 למסמך זה כי מספר התלמידים הממוצע בכיתה בישראל גבוה משמעותית ממספר התלמידים הממוצע בכיתה במדינות אירופה (ובהן המדינות הנסקרות בשלב זה).

כמו כן יש לתת את הדעת לכך שכאמור, המסמך אינו עוסק כלל בנייתוח נתוני התחלואה או מדיניות הטיפול של מערכת הבריאות במשבר נגיף הקורונה במדינות הנסקרות, וגם בתחום זה עשויים להיות הבדלים ניכרים בין המדינות המשליכים על תקפות ההשוואה של ישראל אליהן. זאת בנוסף על ההסתייגות הכללית בדבר השינויים התכופים בתמונת המצב ובמדיניות בכל הנוגע למשבר נגיף הקורונה, אשר צוינה במבוא למסמך.

מן המידע שברשותנו בשלב זה עולה כי ישנן לפחות עשר מדינות אירופיות (דנמרק, נורבגיה, גרמניה, הולנד, שווייץ, צרפת, יוון,¹⁰ צ'כיה, אסטוניה, ואוסטריה) אשר בהן החלו להיפתח מחדש מוסדות החינוך שנסגרו בשל התפרצות הנגיף, או שהתקבלה בהן החלטה רשמית באשר למועד הפתיחה מחדש של מוסדות אלה במהלך החודשים אפריל-יוני.

⁹ ECPRD (European Centre for Parliamentary Research and Documentation) הוא ארגון הפועל בחסות הפרלמנטים של האיחוד האירופי ושל מועצת אירופה; הוא משמש פורום לשיתוף פעולה ולהחלפת מידע בין כ-70 פרלמנטים המצויים בקרוב ל-50 מדינות חברות ובכמה מדינות משקיפות (ובהן ישראל) וכן פרלמנטים בין-לאומיים. המידע התקבל בתשובה לבקשות מידע מספר 4383 של הכנסת מיום 17 באפריל 2020.

¹⁰ תשובת הפרלמנט של יוון התקבלה בסמוך מאוד למועד סגירת עדכון זה; מועדי הפתיחה מחדש מפורטים בטבלה שבנספח 1, פירוט ההנחיות ביוון יוצג בעדכון המסמך הבא ככל שיהיה בכך צורך.

דנמרק ונורבגיה היו המדינות הראשונות שהחליטו על פתיחה מחדש של מוסדות החינוך החל מאמצע חודש אפריל, אך **מרבית המדינות קבעו כי מועד תחילת פתיחת המוסדות יהיה במהלך חודש מאי (מה-11 במאי ואילך).**

נציגי הפרלמנטים ב-15 מדינות נוספות (בריטניה, קנדה, אירלנד, בלגיה, סלובניה, פינלנד, הונגריה, טורקיה, פולין, פורטוגל, רומניה, ליטא, מונטנגרו, קפריסין ובלגריה), **ציינו בתשובתם לפנייתנו כי טרם התקבלה החלטה בעניין וכי הנושא מצוי בדיונים.**

ביחס לארבע מדינות (איטליה, לטביה גיאורגיה ופרובינציית ניו-ברונסוויק בקנדה) צוין כי ככל הנראה בתי הספר לא יפתחו מחדש בשנת הלימודים הנוכחית.

לצד זאת יוצג מידע המתבסס על מקורות אחרים בנוגע לפתיחה של מוסדות החינוך במדינות במזרח אסיה, שבחלקן מוסדות החינוך נפתחו (סין – באופן חלקי) או שלא נסגרו מלכתחילה (טיוואן) ובחלקן טרם התקבלה החלטה על פתיחה מחדש של מוסדות החינוך (דרום קוריאה, יפן, סינגפור והונג קונג). כמו כן, יוצג מידע על ניו-זילנד שנוקטת במדיניות מעט שונה שבה על אף ההחלטה לפתוח מחדש את מוסדות החינוך, ההמלצה של הרשויות היא שתלמידים ימשיכו להישאר בביתם ככל שהדבר אפשרי.

סיכום מקוצר של ממצאי הסקירה מובא בטבלה אשר בנספח 1 למסמך זה. במרבית המדינות ניתנו הנחיות מפורטות בנוגע להגבלת מספר התלמידים בכיתה, חלוקת התלמידים לקבוצות קטנות, שמירה על ריחוק חברתי, שמירה על היגיינה ועוד. בנוסף, **בנספח 2 מצוינות ההחלטות שקיבלו המדינות השונות (ובכלל זה המדינות שלא החליטו על פתיחת מוסדות החינוך) באשר לשינוי במועד סיום שנת הלימודים, ככל שהתקבלה החלטה בעניין.** רוב המדינות, להוציא את יוון ודרום קוריאה, החליטו בשלב זה שלא להאריך את שנת הלימודים או שהחלטה בעניין זה טרם התקבלה.

3.1 דנמרק¹¹

ב-30 במרץ 2020 הודיעה ראשת ממשלת דנמרק כי בהינתן מצב של יציבות במספר הנדבקים בנגיף הקורונה ובכפוף להמשך הציות של הציבור להנחיות הנוגעות למניעת הידבקות, הממשלה עשויה לאפשר שורת הקלות הדרגתיות בצעדים שנקטו נוכח המשבר ובהן פתיחה מחדש של מוסדות החינוך באופן הדרגתי ומבוקר. דנמרק היתה המדינה האירופית הראשונה שהודיעה רשמית על צעד מסוג זה.

¹¹ תשובת הפרלמנט של דנמרק לבקשת ECPRD מספר 4383, 21 באפריל 2020;

Danish Police, [First step of controlled reopening of the Danish society](#), retrieved April 16, 2020.

(הפנייה מאתר משרד החוץ של דנמרק, [Information in English about CORONA/COVID-19 in Denmark](#))

בהמשך לכך הוחלט כי החל ב-15 באפריל נפתחים מחדש גני הילדים ובתי-הספר היסודיים לתלמידי כיתות א'-ה', ולתלמידי החינוך המיוחד בכל הגילים, כאשר הרשות המקומית סבורה כי הדבר בטוח לאור הנחיות רשויות הבריאות. מסגרות משלימות (לתלמידי אותם גילאים), המיועדות לשעות שלפני ואחרי שעות הפעילות של מוסדות החינוך, נפתחות גם הן. עוד הוחלט כי משרדי החינוך והבריאות יפרסמו הנחיות מפורטות ביחס לצעדים הנדרשים לצורך הבטחת בריאותם של התלמידים ואנשי הצוות החינוכי בעת פתיחת המוסדות (ראו פירוט להלן). להורים יש זכות להחליט להשאיר את ילדיהם בבית ולא לשלוח אותו למסגרת החינוכית רק בשלב החינוך הקדם יסודי. בחינוך היסודי התלמידים נדרשים להגיע למוסדות החינוך שנפתחו, למעט תלמידים שהם או בני משפחתם נמצאים בקבוצות סיכון.

אשר למוסדות החינוך העל יסודיים, ככלל הוחלט כי אלו יישארו סגורים, אך צוינו כמה חריגים בהם תלמידי שכבת הגיל האחרונה בחטיבה העליונה ובמוסדות החינוך המקצועי (המיועדים להיבחן בבחינות הסיום של לימודיהם). בשלב זה לא ניתן פירוט בנוגע למתכונת הלימודים של תלמידים אלה, אך צוין כי הממשלה תקיים היועצות עם נציגי הסיעות השונות בפרלמנט בדבר אופן עריכת בחינות הסיום האמורות.

באתר משרד החינוך של דנמרק נכתב כי **רשות מקומית או מוסד חינוכי יכולים להשהות פתיחה של מוסד חינוכי אם הוא אינו עומד בדרישות שירותי הבריאות**. הפתיחה מחדש של מוסד חינוכי מותרת רק כאשר הוא נחשב ככזה שעומד בדרישות שירותי הבריאות.¹²

משרדי החינוך והבריאות של דנמרק פרסמו הנחיות מפורטות בנוגע לארגון הלימודים בבתי הספר. להלן עיקרי ההנחיות:¹³

- אם ההוראה מתקיימת במקום סגור יש להושיב את שולחנות התלמידים בחינוך היסודי ובחינוך העל-יסודי כך שיהיו במרחק של שני מטרים האחד מהשני. מספר האנשים המרבי המותר בכיתה תלוי בגודל החדר ובאפשרות לרהט אותו כך שיעמוד בהנחיות שירותי הבריאות. המשרד מציע שבתי הספר והמוסדות יתלו שלטים על דלתות כל הכיתות שבהם יצוין המספר המרבי של האנשים שמותר להם לשהות בכיתה באותו זמן. עף אף האמור, בתשובת הפרלמנט של דנמרק על פנייתנו צוין כי מספר האנשים המרבי בכיתה לא יעלה על עשרה.
- כדי לעמוד בדרישות המרחק רוב בתי הספר ומוסדות החינוך ידרשו ככל הנראה לחלק את התלמידים לקבוצות קטנות יותר מאשר במצב שגרה או לארגן את יום הלימודים כך שהתלמידים יהיו בבית הספר באופן חלקי בלבד כדי להבטיח את המרחק הדרוש. לאור זאת, תימשך הלמידה מרחוק במתכונת חירום, שכן לא בכל המקומות יתאפשר לשמור על דפוסי ההוראה הרגילים, ובכלל זה שעות ההוראה

¹² אתר משרד החינוך של דנמרק (בדנית), [מידע על השלב הראשון של הפתיחה מחדש של בתי הספר](#), כניסה: 20 באפריל 2020.

¹³ שם.

הרגילות. בתשובת הפרלמנט של דנמרק על פנייתנו צוין כי יום לימודים בבית הספר יימשך לא יותר מארבע עד חמש שעות.

- ככל שיש צורך לחלק את תלמידי הכיתות לקבוצות קטנות יותר, מומלץ שהקבוצות יכללו רק תלמידים של אותה כיתה בלבד, ויכללו חמישה תלמידים אם הקבוצה לומדת במקום פתוח ושניים עד שלושה תלמידים אם הקבוצה לומדת במקום סגור.

- יש לארגן את רוב יום הלימודים כך שיתקיים במקום פתוח, אלא אם כן הדבר אינו אפשרי בשל מזג האוויר או מסיבות פדגוגיות אחרות (למשל הוראה במעבדה). שיעורי ספורט חייבים להתקיים בחוץ וללא מגע. פעילויות פנאי בבית הספר חייבות במידת האפשר להתקיים בחוץ. כל הפעילויות חייבות להתקיים במסגרת הנחיות שירותי הבריאות, כך שהתלמידים יהיו רק עם אותם התלמידים כמו בשאר יום הלימודים.

- המורים נדרשים לשמור גם הם על המרחק המומלץ לתלמידים, ככל שהדבר אפשרי. עם זאת, יתכנו מצבים שבהם מורה עשוי להידרש לסייע לתלמידים בשכבות הגיל הנמוכות, ובמצב כזה לא יתאפשר לשמור על דרישת המרחק.

- אסור לתלמידים להחליף כיתות במהלך היום. המורה הוא שצריך להגיע לתלמידים בכיתות הלימוד. מורים יכולים ללמד בכמה כיתות לימוד שונות במהלך יום אחד, אך הם צריכים לשטוף את ידיהם במים ובסבון נזולי או להשתמש בתרסיס ידני אם הם עוברים בין כיתות. עם זאת, בתשובת הפרלמנט של דנמרק על פנייתנו נכתב כי בכל כיתה יהיה מורה אחד בלבד לכל אורך היום.

- עובדי ההוראה והתלמידים נדרשים להשתמש בצידוד מגן בהתאם להנחיות שניתנו לכלל האוכלוסייה. כל התלמידים קיבלו הנחיות בנוגע לשמירה על היגיינה ושטיפה של הידיים.

בתשובת הפרלמנט של דנמרק על פנייתנו צוין כי לא חל שינוי במועד סיום שנת הלימודים ובלוח החופשות.

3.2 נורבגיה¹⁴

ב-8 באפריל 2020 הודיעה ממשלת נורבגיה כי ב-20 באפריל ייפתחו מחדש גני הילדים, ושבוע לאחר מכן (ב-27 באפריל) יחזרו ללימודים תלמידי כיתות א'-ד' בבתי-הספר היסודיים. בנוסף הוחלט כי יחזרו ללימודים תלמידי המיועדים לסיים את לימודיהם בחטיבה העליונה בחינוך המקצועי, בכפוף לכך שניתן יהיה לבצע זאת בהתאם לכללים למניעת הידבקות. בפרסום ההחלטה הושם דגש על ביצוע ההקלות ובהן פתיחת מוסדות החינוך באופן זהיר והדרגתי, תוך קביעת כללי התנהגות מחייבים, אשר מנוסחים במשותף על ידי מומחי בריאות, מורים ומנהלי בתי

¹⁴ תשובת הפרלמנט של נורבגיה לבקשת ECPRD מספר 4383, 24 באפריל 2020.

Norwegian Government, Office of the Prime Minister, [Norway to lift COVID-19 restrictions gradually and cautiously](#)

ספר. כמו כן צוין כי מועד פתיחתם מחדש של בתי-הספר (כאמור, שבוע לאחר פתיחת הגנים) נקבע מתוך רצון לאפשר היערכות של צוותי החינוך ליישום הכללים, טרם הגעתם של התלמידים.

טרם התקבלה החלטה באשר לחזרתם ללימודים של תלמידי השכבות הבוגרות יותר, אך היעד הוא לאפשר חזרה כזו עוד לפני חופשת הקיץ (19 ביוני). הכיתות הנוספות יפתחו באופן הדרגתי בהתאם להמלצות רשויות הבריאות. ההודעה על פתיחתן תינתן מראש כך שיינתן לבתי הספר מספיק זמן לצורך היערכות.

במסמך מידע שנשלח על ידי משרד החינוך להורי התלמידים נכתב כי לצורך מניעת הדבקה בוירוס הקורונה יינתן בבתי הספר דגש על הדברים הבאים: שטיפת ידיים ולימוד טכניקות נכונות של שטיפת ידיים; קיום תהליכי ניקיון איכותיים; שטיפה קבועה של ציוד כגון טאבלטים ומחשבים; בילוי זמן רב יותר עם התלמידים במקומות פתוחים, ובכלל זה בזמן שיעורים וכן לפני ואחרי הלימודים; חלוקת התלמידים לקבוצות קטנות; שמירה על ריחוק חברתי.¹⁵

בתשובת הפרלמנט של נורבגיה על פנייתנו צוין כי תלמידים הגנים ובתי הספר ילמדו בקבוצות קטנות שגודלן המרבי יקבע בהתאם לגיל התלמידים: ילדים בגילאי 0-3 בקבוצות של שלושה ילדים; ילדים בגילאי 3-5 בקבוצות של שישה ילדים; תלמידים בכיתות א'-ד' בקבוצות של 15 תלמידים; תלמידים בכיתות ה'-י' בקבוצות של 20 תלמידים. כמו כן צוין כי הורי התלמידים רשאים שלא לשלוח את ילדיהם למוסדות החינוך אם הם אינם מעוניינים בכך (חוק החינוך בנוורבגיה מתיר להורים לחנך את ילדיהם בדרך של חינוך ביתי), אך הם עצמם אחראים לספק להם חינוך בהתאם להוראות הקבועות בחוק החינוך. **בנוסף צוין כי לא התקבלה החלטה כלשהי בנוגע לשינוי לוח החופשות של מוסדות החינוך.**¹⁶

באתר משרד החינוך של נורבגיה נכתב כי הממשלה החליטה לבטל את כל הבחינות של תלמידי הכיתה העליונה בחטיבות הביניים (כיתה י'), וכן את הבחינות בכתב של תלמידי החטיבות העליונות (הממשלה שוקלת לערוך את הבחינות בעל-פה או באמצעות עבודה מעשית). התלמידים יקבלו תעודות סיום גם במקרה שבו הבחינות בוטלו. בתעודה ייכתב שהבחינות בוטלו, אולם לא תהיה לכך השפעה על אפשרויות הקבלה של התלמידים לשלב החינוך הבא ולמוסדות ההשכלה הגבוהה.¹⁷

3.3 גרמניה¹⁸

גרמניה היא איחוד פדרלי הכולל 16 מדינות, להן שמורה על פי החוק הסמכות הבלעדית בכל הנוגע לתחום החינוך ולהפעלת בתי הספר. **לאחר פריצת מגיפת הקורונה**

¹⁵ Norwegian government, Information to parents of school children, April 2020.

¹⁶ תשובת הפרלמנט של נורבגיה לבקשת ECPRD מספר 21,4383 באפריל 2020.

¹⁷ אתר משרד החינוך של נורבגיה (בנוורבית), [מידע על קיום בחינות](#), כניסה: 21 באפריל 2020.

¹⁸ תשובת הפרלמנט של גרמניה (הבונדסראט) לבקשת ECPRD מספר 21,4383 באפריל 2020.

החליטו המדינות לסגור את כל בתי הספר החל מה-16 במרץ. ב-15 באפריל החליטו כל המדינות להתחיל לפתוח מחדש את בתי הספר בשלבים לאחר ה-20 באפריל. עם זאת, חלק מהמדינות יתחילו בתהליך הפתיחה מחדש לפני ה-20 באפריל וחלק יתחילו לאחר מכן (זאת בשל הסכמי חופשות במדינות מסוימות, צורך בזמן נוסף להתארגנות, הסתגלות לדרישות ההיגיינה ודברים נוספים הקשורים למדינות). יצוין כי בחלק מן המדינות פתיחת בתי הספר תתבצע החל מה-4 במאי ואילך.

בגרמניה הוחלט על פתיחה מחדש של מוסדות החינוך במתכונת שונה מזו של דנמרק ונורבגיה, שלפיה הפתיחה מחדש אינה מתמקדת תחילה בשכבות הגיל הצעירות. על-פי החלטת המדינות בגרמניה, **בשלב הראשון יפתחו בתי הספר העל יסודיים עבור הכיתות שנדרשות להיבחן בבחינות הסיום.** לאחר מכן יפתחו בתי הספר העל יסודיים גם לתלמידי הכיתות הנמוכות יותר ובהמשך גם בתי הספר היסודיים עבור תלמידי השכבות הבוגרות.

לדוגמה, **בבוואריה** הוחלט כי החל מה-27 באפריל בתי הספר העל יסודיים יפתחו עבור כיתות שנבחנו בבחינות סיום. עד ה-11 במאי יפתחו בתי הספר גם לתלמידי הכיתות שבחינות הסיום שלהם מתקיימות בשנת 2021. אשר ליתר הכיתות טרם התקבלה החלטה. **בברלין** הוחלט כי בחינות הסיום של בתי הספר התיכוניים יתקיימו כמתוכנן החל מה-20 באפריל וכי החל מה-27 באפריל יפתחו בתי הספר העל יסודיים לכיתות גבוהות נוספות. עד ה-4 במאי ישובו לבתי הספר כל תלמידי החינוך העל יסודי. בנוסף, עד ה-4 במאי יחלו לשוב ללימודים גם תלמידי הכיתות הגבוהות בבתי הספר היסודיים.

האתגר העיקרי של בתי הספר הינו שמירה על מרחק של 1.5 עד 2 מטרים בין התלמידים, בשיעורים ובהפסקות. בשלב זה יש כמה אפשרויות שנשקלות כחלק מההכנות לפתיחת בתי הספר: הגבלת מספר התלמידים בכל כיתה, לימודים במשמרות (בוקר/ערב או בימים שונים בשבוע). הצעדים שניקטו יקבעו בהתאם לתנאים הקיימים בכל אחד מבתי הספר.

בחלק מהמדינות נקבע כי בשלב הראשון לא תחול חובה על התלמידים להגיע ללימודים. כאשר בתי הספר ישובו לפעילות מלאה בכל הכיתות כל התלמידים יחויבו להגיע ללימודים. בשלב זה מתקיימים דיונים האם לאפשר לתלמידים שהם או אחד מבני משפחתם נמצא בקבוצת סיכון, להיעדר מהלימודים לתקופה ארוכה יותר. טרם התקבלה החלטה סופית בעניין זה.

במסמך שנכתב על ידי המרכז למחקר מדיני (ממ"ד) במשרד החוץ נכתב כי **האפשרות לקצר את חופשת הקיץ עדיין נידונה ברמה הפדראלית, אך העלאת הנושא על ידי נשיא הבונדסטאג נתקלה בהתנגדות נחרצת של ארגוני המורים.**¹⁹

3.4 הולנד²⁰

מתקיים דיון ציבורי מתמשך בנוגע לפתיחה מחדש של בתי הספר ולדרך שבה יש לארגן את פתיחתם. בתי הספר היסודיים במדינה סגורים עד ה-11 במאי והלימודים מתקיים מרחוק. בתי הספר פתוחים לתלמידים שהוריהם עובדים בתפקידים חיוניים, וכן לתלמידים בסיכון.

בתי הספר היסודיים, ועל פי משרד החוץ גם גני הילדים, צפויים להיפתח ב-11 במאי. מספר התלמידים שיורשו להיות נוכחים בכיתה בו זמנית יצומצם ושעות הלימודים יופחתו גם הם ב-50% (תלמידים בחינוך המיוחד יוכלו להגיע ללימודים בכל ימות השבוע). ביתר הזמן תתקיים למידה מרחוק. הפרטים המדויקים יקבעו על ידי בתי הספר בשבועות הקרובים בהתאם לתנאים שיש בכל אחד מהם. ההורים יתבקשו לקחת את הילדים שלהם לבית הספר ברגל או באופניים ככל שמתאפשר, במטרה למנוע צפיפות בתחבורה הציבורית. מוסדות החינוך המיוחד לגילאים הצעירים ייפתחו במתכונת מלאה.

בתי הספר העל יסודיים התבקשו להיערך לחזרה הדרגתית של התלמידים החל מה-2 ביוני. במידת הצורך בתי הספר ייפתחו על מנת לאפשר לתלמידים להיבחן בבחינות הגמר. כל הבחינות הלאומיות לשנת הלימודים הנוכחית בוטלו.

3.5 שוויץ

במסמך שנכתב על ידי המרכז למחקר מדיני (ממ"ד) במשרד החוץ נכתב כי בשוויץ **הוחלט כי לימודי החובה (גני ילדים וכיתות א'-ט') יוחזרו ב-11 במאי. כיתות י'-י"ב אינן חובה ותלמידיהן יחזרו ללימודים ב-8 ביוני.** במסמך צוין כי שוויץ מחולקת ל-26 קנטונים שלהם אוטונומיה נרחבת בתחום החינוך ועל כן יתכנו הבדלי מדיניות בין קנטון לקנטון. עוד נכתב כי בכל שלב תתבצע הערכת מצב ויתכנו שינויים והתאמות בהחלטות, בהתאם להתפתחויות במצב המגפה. אשר לבחינות הגמר של בתי הספר התיכוניים המתקיימות בחודש יוני ומהוות 20%-30% מהציון הכללי, נכתב כי נבחנת אפשרות שלא לקיימן. ככל שיוחלט על ביטול הבחינות הדבר יחייב תיקון של החוק.

¹⁹ משרד החוץ, המרכז למחקר מדיני (ממ"ד), אסטרטגיית יציאה – מערכת החינוך – מבט השוואתי בינלאומי, 26 באפריל 2020.

²⁰ תשובת הפרלמנט של הולנד לבקשת ECPRD מספר 4383, 22 באפריל 2020.

טרם התקבלה החלטה אם לקצר את חופשת הקיץ ויש התנגדות של המורים לכך.²¹

3.6 צרפת²²

ב-13 באפריל הודיע נשיא צרפת כי הוחלט לפתוח בהדרגה את בתי-הספר היסודיים והעל יסודיים החל מ-11 במאי, לאחר שהייתה סגורה מאז 16 במרס. על-פי הודעת הנשיא, פתיחת מוסדות החינוך נמצא בעדיפות מאחר וסגירתם יוצרת אי שוויון. טרם גובשה החלטה בנוגע לתנאים המדויקים בהם תתבצע הפתיחה מחדש – משרד החינוך הצרפתי הודיע כי יפרט תנאים אלה עד לסוף חודש אפריל.

על-פי דוח המרכז למחקר מדיני של משרד החוץ, סדר החזרה ללימודים יהיה כדלקמן:

11 במאי: גני חובה, כיתות א', כיתות ה' (השנה האחרונה של בית הספר היסודי);

18 במאי: כיתות ו', ט', י"א, י"ב + חינוך מיוחד;

25 במאי: כיתות ב', ג', ד' + ז', ח'.

נראה כי גם בתי הספר שישובו ללימודים לא ילמדו במתכונת רגילה, אלא בקבוצות קטנות בלבד, וחלק מהלמידה תישאר מקוונת. על-פי הודעה נוספת של ראש הממשלה של צרפת, נבחנת האפשרות לפיה התלמידים יגיעו לבית הספר לסירוגין על בסיס שבועי או חצי-שבועי. נבחנות הגבלות נוספות, ביניהן חיוב חבישת מסכה ע"י המורים והתלמידים, חיוב בתי הספר לספק סבון באופן קבוע, וחיוב על שמירת מרחק בין התלמידים. בתשובת הפרלמנט הצרפתי על פנייתנו צוין כי מתכונת החזרה המתגבשת מיועדת לתת מענה לחששות והתנגדויות שהובעו מצד חלק מארגוני ההורים, נבחרו ציבור ברשויות המקומיות ואנשי רפואה).

על-פי דוח משרד החוץ, ההורים לא יחויבו לשלוח את התלמידים לבית הספר אך תהיה חובת השתתפות בשיעורים מקוונים.

על-פי דוח של מרכז המידע והידע הלאומי למערכה בקורונה, גם לאחר החזרה ללימודים, אוכלוסיות בסיכון לא יגיעו לבית הספר. עוד צוין בדוח כי בשלב זה אין כוונה לבטל את החופש הגדול, והוא יתחיל ב-4 ביולי כמתוכנן. בדוח המרכז למחקר מדיני של משרד החוץ צוין כי מתנהל משא ומתן עם הסתדרות המורים להפעלת המורים במהלך חופשת הקיץ לשם מתן שיעורי עזר לתלמידים הנזקקים.

בתשובת הפרלמנט הצרפתי על פנייתנו צוין כי על-אף הפתיחה מחדש של בתי-הספר, בחינות הבגרות לא ייערכו בשנה זו במתכונתן הרגילה (המתקיימת בדרך כלל במהלך החודשים מאי-יוני) וציוני תעודת הבגרות ייקבעו על סמך הציונים השנתיים (אשר תוארו

²¹ משרד החוץ, המרכז למחקר מדיני (ממ"ד), אסטרטגיית יציאה – מערכת החינוך – מבט השוואתי בינלאומי, 26 באפריל 2020.

²² תשובת הפרלמנט של צרפת לבקשת ECPRD מספר 4383, 19 באפריל 2020; מרכז המידע והידע הלאומי למערכה בקורונה, מדיניות אירופה נערכות להחזיר את המשקים לפעילות תוך הקפדה על ריחוק חברתי, 18 באפריל 2020.

כ"הערכה מתמשכת"; במקור "continuous assessment") ולא על סמך בחינה חיצונית.

3.7 צ'כיה²³

משרדי החינוך והבריאות פועלים כדי לגבש מדיניות לפתיחת בתי הספר בהתאם למצב האפידמיולוגי במדינה. **בשלב זה הוחלט כי החטיבות העליונות יורשו לפעול החל מה-11 במאי עבור תלמידי כיתה י"ב הניגשים לבחינת הגמר.** דרכי ההוראה יקבעו על ידי הנהלות בתי הספר. בחודש יוני יוחלט באיזה אופן יתקיימו הבחינות.

בתי הספר היסודיים יוכלו לפעול החל מה-25 במאי בקבוצות שיש בהן 15 תלמידים לכל היותר, בכפוף לשיקול דעת של גורמים מקומיים. אפשר יהיה להגדיל את מספר התלמידים בקבוצה ככל שבמוסד יש תנאים המאפשרים זאת, אך לא יותר מילד אחד בשולחן. הרכב הקבוצות יהיה קבוע ותלמידים לא יוכלו לעבור בין קבוצות. להורים תינתן האפשרות שלא לשלוח את הילד שלהם לבית הספר. הלמידה מרחוק תימשך לצורך הגנה על תלמידים ובני משפחותיהם ועל עובדי הוראה הנמצאים בקבוצות סיכון.

מומלץ שהתלמידים יחבשו על פניהם מסכות, אך הדבר נתון לשיקול דעתו של המורה. במקרה שבו התלמידים לומדים בקבוצות עבודה הדורשות קירבה פיזית חבישת המסכה הינה חובה. בסוף חודש אפריל צפוי להתפרסם מדריך המפרט את התנאים ההיגייניים והאחרים הנדרשים לצורך הבטחת בריאותם של התלמידים ואנשי הצוות החינוכי בעת פתיחת המוסדות.

במסמך שנכתב על ידי המרכז למחקר מדיני (ממ"ד) במשרד החוץ נכתב חופשת הקיים צפויה להתקיים כרגיל.²⁴

3.8 אסטוניה²⁵

ממשלת אסטוניה הכריזה ב-12 במרץ על מצב חירום במדינה עד ל-1 במאי 2020, אלא אם כן יוחלט אחרת. במסגרת צעדי החירום הוחלט על סגירת כל מוסדות החינוך החל מה-16 במרץ, למעט גני הילדים, ועל מעבר ללמידה מרחוק. הערכת מצב מתבצעת בכל שבועיים. **נכון לעת הזו הממשלה הצהירה כי מוסדות החינוך יפתחו מחדש לאחר ה-15 במאי, ככל שהמצב במדינה יאפשר זאת.**

הפרטים המדויקים של הפתיחה ההדרגתית של מוסדות החינוך טרם נקבעו על ידי הממשלה באופן סופי. המידע הזמין כרגע מציג כמה מנקודות המפתח של אסטרטגיית היציאה הראשונית, לפיה לאחר ה-15 במאי צפויה להתחיל תקופת המעבר במוסדות

²³ תשובת הפרלמנט של צ'כיה לבקשת ECPRD מספר 4383, 22 באפריל 2020; אתר משרד החינוך של צ'כיה (בצ'כית), [לוח זמנים לפתיחת מוסדות החינוך](#), כניסה: 21 באפריל 2020.

²⁴ משרד החוץ, המרכז למחקר מדיני (ממ"ד), אסטרטגיית יציאה – מערכת החינוך – מבט השוואתי בינלאומי, 26 באפריל 2020.

²⁵ תשובת הפרלמנט של אסטוניה לבקשת ECPRD מספר 4383, 20 באפריל 2020.

החינוך. משמעות הדבר היא שלמידה פיזית במוסדות החינוך תתאפשר באופן חלקי בלבד. האסטרטגיה המוצעת על ידי הממשלה קובעת כי לא כל התלמידים יצטרכו להגיע בו זמנית לבית הספר במהלך תקופת המעבר וכי הלמידה תתבצע באופן פרטני או בקבוצה של עד עשרה תלמידים. בתי הספר יוכלו להמשיך בלימוד מרחוק גם לאחר ה-15 במאי ככל שהדבר נדרש ואפשרי.

על-פי התוכנית המוצעת ואשר כאמור אינה סופית, להורים תהיה זכות לא לשלוח את הילד שלהם לבית הספר ככל שיש לכך סיבה מוצדקת (לדוגמה, במצב שבו אחד מבני המשפחה משתייך לקבוצת סיכון). במקרה כזה יידרשו הגורמים הנוגעים בדבר למצוא פתרון מתאים, למשל באמצעות המשך למידה מרחוק במודל רחב יותר המשלב תמיכה של מורים ומומחים אחרים.

משרד החינוך החליט שבחינות הסיום של חטיבות הביניים (כיתה ט') לא יתקיימו השנה וכי הציון הממוצע של שנת הלימודים ייחשב כציון הסיום של התלמידים. ככל שעד ה-15 במאי תתאפשר חזרה ללימודים בבתי הספר, יתקיימו בחינות הגמר של תלמידי כיתה י"ב בסוף חודש מאי ובתחילת חודש יוני, בהתאם לכללים שיהיו קיימים באותה עת. ואולם, משרד החינוך נערך גם לתרחיש שבו יהיה צורך לבטל את הבחינות במקרה שמצב החירום במדינה יימשך. **בשלב זה המצב הנוכחי אינו משפיע על מועד סיום שנת הלימודים ועל לוח החופשות, שכן עמדת הממשלה היא שהלימודים מתקיימים מרחוק ואינם מבוטלים.**

3.9 אוסטריה

פתיחת בתי הספר באוסטריה מתוכננת להתבצע באופן הדרגתי בכמה שלבים. **השלב הראשון יחל ב-4 במאי ובמסגרתו יפתחו בתי הספר התיכוניים וחטיבות הביניים המקצועיות עבור תלמידי השנה האחרונה** הנבחרים בבחינות הגמר או שאמורים לסיים את הכשרתם המקצועית. התלמידים בבחינות הגמר הכלליות ניתנו הקלות והם יבחנו בשלוש בחינות בכתב בלבד (בחינות בעל פה יהיו רק על פי בקשה). התנאים של בחינות ההתמחות בבתי הספר המקצועיים עודכנו והוקלו גם הם בשל המצב.

השלב השני מתוכנן ל-18 במאי, בכפוף למצב האפידמיולוגי במדינה, והוא יכלול את פתיחת בתי הספר בגילאי לימוד חובה (יסודיים, חטיבות ביניים והכיתות הנמוכות בבתי הספר התיכוניים). מומלץ כי ילדי הגנים ישובו גם הם ללימודים החל מתאריך זה, בעיקר בני ה-5 המסיימים את שנת גן החובה האחרונה וילדים בגילאי 4-3 הזקוקים לטיפול שפתי. **השלב השלישי מתוכנן ל-3 ביוני, גם הוא בכפוף למצב האדימיולוגי במדינה, והוא יכלול את פתיחת בתי הספר לכל יתר הכיתות בגילאי התיכון ובבתי הספר המקצועיים.**

הלימודים יתקיימו במשמרות ובקבוצות קטנות של 11 תלמידים לערך. הכיתות יחולקו לשתי קבוצות, אלא אם כן מדובר בכיתות שבהן ממילא לומדים מעט תלמידים (ברבע מהכיתות בחינוך היסודי לומדים פחות מ-15 תלמידים). כל קבוצה תלמד בימים אחרים

בשבוע. מערכת השעות תתקיים כסדרה, למעט השעות של שיעורי חינוך גופני ומוסיקה שיבוטלו ויועברו למקצועות האחרים (כל בית ספר יחליט על השימוש בשעות אלה באופן עצמאי). קצב הלמידה יצומצם ובתי הספר יתמקדו בהכנת התלמידים לשנת הלימודים הבאה ללא צורך בכיסוי כלל הנושאים בתוכנית הלימודים. לא יתקיימו מבחנים ולא ינתנו שיעורי בית. הבסיס העיקרי להערכת התלמידים יהיו תעודת הסמסטר הראשון, וכן הישגי התלמידים עד ה-16 במרץ והביצועים במסגרת הלמידה מרחוק. הורים רשאים להחליט שלא לשלוח את ילדיהם לבתי הספר, אך על התלמידים חלה החובה להשלים באופן עצמאי את חומר הלימוד שהחסירו. במסמך שנכתב על ידי המרכז למחקר מדיני (ממ"ד) במשרד החוץ נכתב כי **חופשת הקיץ תתקיים כרגיל אך תתקיים תכנית קיץ לתלמידים שיזדקקו לכך.**²⁶

הלימודים יתקיימו תוך שמירה כללי היגיינה מחמירים שירוכזו במדריך ייעודי של משרד החינוך. המדריך יכלול בין היתר את הנהלים הבאים: התלמידים יחבשו מסכות בדרך אל בתי הספר, בהפסקות, ובדרך חזרה לבתיהם, אך הם לא ידרשו לחבוש מסכות בזמן השיעורים (למעט בשיעורים מסוימים כגון במעבדות ובחדרי עבודה); המורים יוכלו לחבוש מסכות אם הם מעוניינים בכך; שטח בית הספר יעבור ניקוי וחיטוי בתדירות גבוהה; ינתנו הנחיות מדויקות לגבי היגיינה במהלך בחינות הגמר (אוורור קבוע, שמירה על מרווחים או פרקי זמן קבועים לשטיפת ידיים). משרד החינוך רכש מלאי של מסכות מגן עבור בתי הספר הציבוריים והן עומדות לרשותם של המורים והתלמידים הזקוקים להם.

3.10 ניו-זילנד²⁷

ב-27 באפריל ניו-זילנד הורידה את רמה הכוונות במדינה מרמת התראה 4 (הרמה המרבית) לרמת התראה 3. ניו זילנד תישאר ברמה זאת עד ה-11 במאי אז תתקיים הערכה מחדש. ברמה 3 מתבקשים התלמידים להישאר בבתיהם ככל שהדבר אפשרי והלימודים נמשכים במתכונת של למידה מקוונת מרחוק. **מוסדות החינוך יפתחו עבור תלמידים שאינם יכולים להישאר בביתם: גני הילדים החל מה-28 באפריל ובתי הספר (כיתות א'-י') החל מה-29 באפריל.** ייתכן שגני ילדים ובתי ספר מסוימים יפתחו מעט מאוחר יותר בשל צורכי התארגנות. תלמידים בכיתות י"א-י"ג ימשיכו בלימודים מקוונים מרחוק.

מוסדות החינוך יערכו לשמירה על בריאות התלמידים על ידי יצירת "בועות בית ספריות". התלמידים ילמדו בקבוצות קטנות ללא ערבוב ביניהן. ההמלצה היא להגביל את הקבוצות לעשרה ילדים בכל קבוצה, אך אפשר להגדיל את מספר התלמידים עד ל-20 ככל שבתי הספר מוכנים לכך. יתכן והתלמידים לא ישובצו בכיתה המקורית שלהם ולא ילמדו עם המורה שלהם. שעות ההתחלה והסיום של הלימודים יכולים גם הם

²⁶ משרד החוץ, המרכז למחקר מדיני (ממ"ד), אסטרטגיית יציאה – מערכת החינוך – מבט השוואתי בינלאומי, 26 באפריל 2020.

²⁷ אתר משרד החינוך של ניו זילנד, [COVID-19](https://www.education.govt.nz/covid-19/), כניסה: 30 באפריל 2020.

להשתנות. יתכן ששיעורים מסוימים לא יתקיימו, כמו חינוך גופני וטכנולוגיה, כמו גם שירותי ההזנה.

3.11 מדינות נוספות במזרח אסיה²⁸

מועדי הפתיחה מחדש של מוסדות החינוך ברחבי סין משתנים בהתאם למצב התפשטות הנגיף בכל מחוז, רמת הצפיפות בכיתות, יכולת הגעה עצמאית לבתי הספר והצלחת הלמידה המקוונת. במחוזות מרוחקים, שאינם מיושבים בצפיפות ואשר בהם התפשטות הנגיף התמתנה, בתי הספר נפתחו כבר באמצע מרס. מנגד, בערים צפופות ומרכזיות (שנגחאי, בייג'ינג) שבהן יש עדיין חשש להתפרצות מחדשת של הנגיף, טרם נפתחו בתי הספר. בחלק מהמקומות מועד החזרה נקבע סביב ראשית חודש מאי. חזרת התלמידים נעשית באופן מדורג. ניתנת קדימות לחזרה ללימודים של תלמידי תיכון וחטיבות ביניים הנדרשים להיבחן בחודשים הקרובים בבחינות גמר.

בטיואן שבה נבלמה המגיפה בשלב מוקדם יחסית, הוחזרו מוסדות החינוך לפעול תחת הנחיות וכללים קפדניים. על פי מרכז המידע והידע הלאומי למערכה בקורונה, חופשת החורף בטיואן הוארכה בשבועיים (עד ה-25 בפברואר) ולאחר מכן חזרו כל מוסדות החינוך לפעילות במתכונת מלאה בתנאים מיוחדים אשר כוללים בין היתר הקפדה על ריחוק חברתי בכיתות, בקפיטריות ובחצרות (1.5 בפנים ו-1 מטר בחוץ); ניהול רשימות נוכחות של התלמידים על מנת למנוע מצב שבו התלמידים באים במגע עם מספר רב של תלמידים; מדידת חום בכניסה לכיתות. במקרים שבהם לא ניתן לשמור על המרחק הנדרש נעשה שימוש באמצעים של הפרדה פיזית בין תלמיד לתלמיד עם לוחות, איסור על דיבור בזמני הארוחות, הגבלת התקהלות, חובת חבישת מסכות, חיטוי ידיים ואוורור של הכיתות.²⁹

בתחילת אפריל, לאחר חופשת האביב (תחילת שנת הלימודים) פרסם משרד החינוך **ביפן** תקנות אשר רק בתי ספר שעומדים בהן יוכלו לחזור לשגרה. 38% בלבד מבתי הספר עמדו בנהלים ונפתחו. ב-19 באפריל הודיעה המדינה על סגירת כל בתי הספר עד להודעה חדשה.

דרום קוריאה נמצאת בשלב של גיבוש אסטרטגיה לפתיחתם מחדש של בתי הספר ובתחילת מאי יוחלט על מועד החזרה ללימודים. בתי הספר יעברו סימולציות המדמות מצב של הדבקה במתחם מוסד הלימודים וצוות העובדים בבית הספר יוכשר להתמודד עם הצמב. תופעל מערכת דיגיטאלית לאבחון עצמי, התלמידים יעברו הדרכה בנושא נגיף הקורונה, אמצעי התגוננות והנחיות פעולה במקרים או מצבים מסוימים. משרד

²⁸ מרכז המידע והידע הלאומי למערכה בקורונה, מסמך מספר 68 – "כיצד מפעילות מדינות אסיה את מערכות החינוך שלהן?", 26 באפריל 2020; משרד החוץ, המרכז למחקר מדיני (ממ"ד), אסטרטגיית יציאה – מערכת החינוך – מבט השוואתי בינלאומי, 26 באפריל 2020.

²⁹ החל מה-19 בפברואר נעשה חיטוי יסודי לבתי הספר שבמדינה, ולמוסדות החינוך חולקו מסיכות, מדי חום ובקבוקי אלכוהול. ניתנה הנחה לפיה במקרה של הידבקות אחד של מורה או תלמיד תיסגר הכיתה, ובמקרה של שני מקרים ומעלה יסגר כל בית הספר. אם התגלו מקרים בשליש מבתי הספר במחוז או בעיר מסוימים יסגרו כל בתי הספר באזורים אלה.

החינוך מחזיק במלאי של כ-12 מיליון מסכות (שתי מסכות לכל תלמיד). **תחילת חופשת הקיץ תידחה ככל הנראה לאמצע אוגוסט (במקום אמצע יולי).**

בסינגפור בה נסגרו מוסדות החינוך ב-7 באפריל ואשר נמצאת **ובהונג קונג** שבה הושבתה מערכת החינוך ב-3 בפברואר, אין בשלב זה צפי לפתיחה מחדש של מוסדות החינוך.

נספח 1 – סיכום תמונת המצב במדינות הנסקרות במסמך

הנחיות מרכזיות שפורסמו בנוגע לפתיחת מוסדות החינוך	תאריכי הפתיחה של מוסדות החינוך			
	על יסודי	יסודי	גני ילדים	
למידה בקבוצות קטנות (15 תלמידים). בגני הילדים כל קבוצה תלמד פיזית בגן חצי שבוע. בבתי הספר כל קבוצה תלמד בכיתות נפרדות (הלימודים יתקיימו בימים א'-ה'). פורסמו כללים והנחיות בנושא הכנה ותחזוקת הניקיון של המוסד החינוכי; כללי היגיינה אישיים ושימוש במסכות; כללי היגיינה כיתתית; כללי כניסה למוסד החינוכי ועוד. תלמידים, מנהלים, מורים ואנשי צוות לא יורשו להיכנס למוסד החינוכי ללא הצהרת בריאות חתומה.	טרם נקבע	3 במאי (כיתות א'-ג') – בכפוף להערכת מצב	3 במאי – בכפוף להערכת מצב	ישראל
הגבלת מספר התלמידים במקום סגור, שמירה על מרחק של שני מטרים בין התלמידים. חלוקת התלמידים לקבוצות קטנות. ארגון יום הלימודים כך שהתלמידים יהיו בבית הספר באופן חלקי. ארגון רוב יום הלימודים כך שיתקיים במקום פתוח.	15 באפריל (כיתה י"ב)	15 באפריל (כיתות א'-ה')	15 באפריל	דנמרק
בבתי הספר ינתן דגש על הדברים הבאים: שטיפת ידיים ולימוד טכניקות נכונות של שטיפת ידיים; קיום תהליכי ניקיון איכותיים; שטיפה קבועה של ציוד כגון טאבלטים ומחשבים; בילוי זמן רב יותר עם התלמידים במקומות פתוחים, ובכלל זה בזמן שיעורים וכן לפני ואחרי הלימודים; חלוקת התלמידים לקבוצות קטנות; שמירה על ריחוק חברתי.	טרם נקבע	27 באפריל (כיתות א'-ד')	20 באפריל	נורבגיה
האתגר המרכזי הוא שמירה על מרחק של 1.5 עד 2 מטרים בין התלמידים בשיעורים ובהפסקות. לצורך כך נשקלת האפשרות של הגבלת מספר התלמידים בכיתה וכן למידה במשמרות.	החל מה-20 באפריל ובמהלך חודש מאי (משתנה בין אזורים)	טרם נקבע ברוב האזורים		גרמניה
למידה בקבוצות קטנות וצמצום שעות הלימודית ב-50%. הפרטים המדויקים יקבעו בהתאם לתנאים בכל אחד מבתי הספר. הגעה לבית הספר ברגל או באופנים על מנת למנוע צפיפות בתחבורה הציבורית.	החל מה-2 ביוני	11 במאי	11 במאי	הולנד
		11 במאי: כיתות א'-ט' 8 ביוני: כיתות י'-י"ב	11 במאי	שוויץ
טרם נקבעו התנאים המדויקים. נראה כי הלמידה תתבצע בקבוצות קטנות וחלוקה תישאר מקוונת. נבחנת אפשרות ללמידה במשמרות. כמו כן נבחנות הגבלות נוספות כגון חיוב חבישת מסכה, חיוב בתי הספר לספק סבון באופן קבוע וחיוב שמירת מרחק.	החל מ-18 במאי	החל מה-11 במאי	החל מה-11 במאי	צרפת
קבוצות קטנות (עד 15 תלמידים). הרכב קבוע של קבוצות תלמידים. מתן אפשרות להורים שלא לשלוח את ילדיהם. המלצה לחבוש מסכות פנים.	החל מה-11 במאי (כיתות י"ב)	החל מה-25 במאי		צ'כיה
טרם נקבעו סופית. מסתמן כי הלמידה הפיזית תתאפשר באופן מוגבל וכי הלמידה תתבצע באופן פרטני או בקבוצות של עד עשרה תלמידים. להורים תהיה זכות לא לשלוח את ילדיהם לבית הספר ככל שהוא או אחד מבני המשפחה משתייך לקבוצת סיכון.	לאחר ה-15 במאי		לא נסגרו	אסטוניה

הנחיות מרכזיות שפורסמו בנוגע לפתיחת מוסדות החינוך	תאריכי הפתיחה של מוסדות החינוך		
	על יסודי	יסודי	גני ילדים
לימודים במשמרות ובקבוצות קטנות של 11 תלמידים לערך. למידה במשמרות (כל קבוצה בימים אחרים בשבוע). קצב הלמידה יצומצם, לא ינתנו שיעורי בית ולא יתקיימו מבחנים. הלימודים יתקיימו תוך שמירה כללית היגיינה מחמירים (חבישת מסכות בדרך אל בית הספר ובחזרה הביתה, ניקוי וחיטוי בית הספר בתדירות גבוהה וכו').	4 במאי: תלמידי השנה האחרונה בתיכונים ובחטיבות הביניים המקצועיות 18 במאי: חטיבות ביניים וכיתות נמוכות בתיכונים 3 ביוני: יתר הכיתות (בתיכונים)	18 במאי	
(ראו הערת שוליים 30)	11 במאי – תלמידי השכבה העליונה; 18 במאי – שאר כיתות העל-יסודי	1 ביוני – בכפוף להערכת מצב	
מוסדות החינוך נפתחים עבור תלמידים שאינם יכולים להישאר בביתם, אך ההמלצה של הממשלה היא שהתלמידים ימשיכו להישאר בבתיהם ככל שהדבר אפשרי. הלמידה תתקיים בקבוצות קטנות ללא ערבוב ביניהן. הומלץ להגביל את הקבוצות לעשרה ילדים בכל קבוצה, אך אפשר להגדיל את מספר התלמידים עד ל-20 בהתאם לרמת המוכנות של המוסד.	29 באפריל (כיתות א'-י')		28 באפריל

³⁰ תשובת הפרלמנט של יוון התקבלה בסמוך מאוד למועד סגירת מסמך זה; פירוט נוסף יוצג בעדכון הבא של מסמך זה ככל שיהיה בכך צורך.

נספח 2 – סטטוס החלטות בדבר שינוי במועד סיום שנת הלימודים ובלוח החופשות

החלטות בדבר שינוי במועד סיום שנת הלימודים ובלוח החופשות	
	ישראל
אין שינוי	דנמרק
לא התקבלה החלטה	נורבגיה
האפשרות נידונה ברמה הפדראלית, אך יש התנגדות נחרצת לכך מצד ארגוני המורים	גרמניה
אין מידע	הולנד
לא התקבלה החלטה	שוויץ
בשלב זה אין כוונה לבטל את החופש הגדול, והוא יתחיל ב-4 ביולי כמתוכנן	צרפת
אין שינוי	צ'כיה
אין שינוי בשלב זה	אסטוניה
אין שינוי (מתכננים לערוך תוכנית קיץ לתלמידים שיזדקקו לכך)	אוסטריה
הוחלט על סיום שנת הלימודים	איטליה
אין שינוי בשלב זה	בריטניה
לא התקבלה החלטה. בפרובינציית ניו בرونסוויק הוחלט על סיום שנת הלימודים.	קנדה
תחילת חופשת הקיץ תידחה ככל הנראה לאמצע אוגוסט (במקום אמצע יולי)	דרום קוריאה
טרם התקבלה החלטה, אך השאיפה היא לאפשר לתלמידים הנבחרים בבחינות הגמר אפשרות ללמוד בכיתות שבועיים לפני קיום הבחינות.	אירלנד
אין מידע (ככל הנראה לא התקבלה החלטה בעניין)	בלגיה
אין מידע (ככל הנראה לא התקבלה החלטה בעניין)	סלובניה
אין מידע (ככל הנראה לא התקבלה החלטה בעניין)	פינלנד

החלטות בדבר שינוי במועד סיום שנת הלימודים ובלוח החופשות	
החלטות בדבר שינוי במועד סיום שנת הלימודים ובלוח החופשות	
אין שינוי (בחינות הגמר יערכו גם הן כמתוכנן או שידחו בשבוע-שבועיים).	הונגריה
לא התקבלה החלטה	טורקיה
לא התקבלה החלטה	פולין
הלימודים בתיכונים יוארכו עד ה-26 ביוני (במקום בין ה-4 ל-19 ביוני). תאריכי בחינות הגמר נדחו גם הם.	פורטוגל
לא התקבלה החלטה	רומניה
בחינות הגמר לכיתה י"ב נדחו ויערכו מה-22 ביוני ועד ה-21 ביולי.	ליטא
הלימודים לא צפויים להתחדש בשנת הלימודים הנוכחית, למעט בחינות הגמר.	לטביה
אין שינוי	מונטנגרו
יתכן שיהיו שינויים (בכפוף ללוח הזמנים החדש של בחינות הגמר בבתי הספר היסודיים והעל יסודיים).	קפריסין
לא התקבלה החלטה	בולגריה
לא התקבלה החלטה. על פי הצוות הממשלתי לניהול המצב, מוסדות החינוך לא יפתחו עד ה-1 בספטמבר.	גיאורגיה
על-פי תשובת הפרלמנט של יוון, לא התקבלה החלטה סופית אך צפויה הארכה מסוימת של שנת הלימודים בחינוך העל-יסודי וכן צפויה הקדמה של תחילת שנת הלימודים הבאה לכל שכבות הגיל ל-1 בספטמבר (במקום 11 בספטמבר). נשקלת האפשרות להארכת שנת הלימודים בחינוך הקדם-יסודי והיסודי עד ל-30 ביוני (במקום 15 ביוני).	יוון

נספח 3 – מספר התלמידים הממוצע בכיתה בישראל ובמדינות הנסקרות

ממוצע תלמידים בכיתה, בישראל ובמדינות הנסקרות, בחינוך היסודי ובחטיבות הביניים (2017)³¹

חטיבות ביניים	יסודי	
28	27	ישראל
21	21	דנמרק
24	21	גרמניה
	23	הולנד*
19	19	שוויץ*
25	24	צרפת
22	21	צ'כיה
18	19	אסטוניה
21	18	אוסטריה
21	20	**EU23
23	21	***OECD

*מוסדות ציבוריים בלבד.

**ממוצע 23 מדינות האיחוד האירופי החברות בארגון OECD.

***ממוצע מדינות ה-OECD.

³¹ OECD, Education at a Glance 2019, Table D2.1: Average class size, by type of institution (2017) and index of change between 2005 to 2017.